

In memoriam

Peter H. Hovenkamp overleden (1953 – 2019)

H. Duistermaat¹, J. D. Kruijer¹, M. Roos¹, H. C. Roskam¹

Publicatiedatum – 16 maart 2021

Onze varenman is ons ontvallen. Peter was in de zomer van 2019 samen met zijn vrouw Gerda op Borneo voor het 11^e Flora Malesiana congres in Brunei en aansluitend vakantie / veldwerk. Op 13 juli bereikten ons de eerste alarmerende berichten dat Peter vermist werd na een overstroming in een grot in Gunung Mulu National Park in Sarawak. Al snel werd duidelijk dat deze overstroming hem op 12 juli noodlottig is geweest. Gerda overleefde ternauwernood.

Peter was een onderzoeker in hart en nieren. Sinds 1980 was hij (met een onderbreking van twee jaar) als varenonderzoeker verbonden aan het Rijksherbarium in Leiden (later Nationaal Herbarium Nederland, tegenwoordig onderdeel uitmakend van Naturalis Biodiversity Center). Hij promoveerde op een taxonomische bewerking voor Flora Malesiana van het varengeslacht *Pyrrosia* Mirb. Gedurende het vervolg van zijn loopbaan schreef hij bewerkingen voor de tweede serie van Flora Malesiana van substantiële delen van de varenfamilies Nephrolepidaceae, Oleandraceae, Polypodiaceae en Tectariaceae. Ook de Nederlandse varens hadden zijn professionele belangstelling. Hij werd al vroeg lid van de Nederlandse Varen Vereniging en was lange tijd de drijvende kracht achter hun tijdschrift VarenVaria. Hij was ook het wetenschappelijk aanspreekpunt voor de leden.

Voor de 21^e en de 24^e editie van Heukels' *Flora* bewerkte hij met enthousiasme de groep van de sporenplanten en stond daarvoor ook in contact met diverse floristen. Hij onderzocht, samen met een paar andere pteridologen, het *Dryopteris affinis*-complex in Nederland, waarvan in 2018 een artikel is verschenen in *Gorteria* (Hovenkamp et al. 2018). Peter verheugde zich om na zijn ras naderende pensionering zijn tijd te kunnen besteden aan tal van varenvraagstukken en de *Dryopteris*-studie was eigenlijk de eerste van de reeks studies die hij in gedachten had. En helaas ook de laatste.

Peter Hovenkamp. Foto: Naturalis.

¹ Naturalis Biodiversity Center, Postbus 9517, 2300 RA Leiden;
Correspondentie: leni.duistermaat@naturalis.nl

Met Peter samenwerken was een groot genoegen en hij heeft vele floristen met belangstelling voor varens geïnspireerd. Zijn kritische houding stond altijd in dienst van het resultaat: een gedegen en goed onderbouwde taxonomische bewerking. Hij was een groot denker met een grote kennis van taxonomie, fylogenie, biogeografie, cladistiek, computer software en filosofie. Hij kon goed discussiëren en deed dat ook graag en met humor. Zijn vragen na een lezing werden gevreesd, maar waren altijd opbouwend. Zijn voorzitterschap van de ondernemingsraad van Naturalis en zijn kritisch meedenken met het opbouwen van de organisatie tekent zijn karakter. Op zijn hulp deed je nooit vergeefs een beroep. En ook voor onderwijs kon je altijd op hem rekenen. Zo was hij jarenlang een van de vaste docenten voor de eerstejaars excursies voor de biologiestudenten van de Universiteit Leiden, en in een verder verleden docent voor het onderdeel sporenvormende vaatplanten van de Kryptogamen-cursus en de opvolgers van deze cursus voor master- en derdejaars bachelorstudenten.

Peter was een veelzijdig mens met interesses die veel verder reikten dan de botanie. Hij speelde basklarinet in de harmonie St. Mattias in Warmond, had een brede culturele interesse, kon fantastisch koken, en verbouwde samen met Gerda in hun volkstuin groenten. Peter had oog voor het bijzondere kleine. Op het volkstuincomplex van hun volkstuin ontdekte hij met een collega in 2000 bloeiende planten van Puntkroos (*Lemna trisulca* L.), een zeldzaamheid in Nederland (Bruinsma & van der Ven 2006). Als een actief lid van de Bryologische en Lichenologische Werkgroep (BLWG), waar hij van 2004 tot 2010 ook voorzitter van was, gingen Peter en Gerda vaak

mee op de [meerdaagse excursies van de BLWG](#) om mossen te zoeken en te bestuderen, waarbij Peter naam maakte door mossen te vinden die andere deelnemers over het hoofd zagen. Hij genoot van het veldwerk in alle vormen in zowel binnen- als buitenland. Het is triest dat Peter het verschijnen van de [24^e editie van de Heukels'](#) niet heeft kunnen meemaken en dat hij niet meer tijd aan varens heeft kunnen besteden. Wij missen onze varenexpert.

Wij wensen Gerda en hun zoons Jan en Pieter veel sterkte toe met het verwerken van dit verlies.

Ter nagedachtenis aan Peter verschijnen in deze jaargang van Gorteria aan aantal varenartikelen.

Bibliografie – Een volledige bibliografie van Peter Hovenkamp is verschenen in [van Welzen et al. \(2019\)](#).

LITERATUUR

- Bruinsma J, van der Ven W. 2006. Bloeiend Eendenkroos (*Lemna* L.). [Gorteria 32: 53–56](#).
- Hovenkamp P. 1990. Pteridophyta. Familie 1–15. In: van der Meijden R, Heukels' Flora van Nederland, ed. 21: 53–76. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Hovenkamp P. 2020. Sporenplanten. In: Duistermaat H, Heukels' Flora van Nederland, ed. 24: 60–84. Noordhoff Uitgevers, Groningen / Utrecht.
- Hovenkamp P, Hendrikk B, Roskam H, de Winter W. 2018. Het Dryopteris affinis-complex in Nederland. [Gorteria 40: 42–54](#).
- van Welzen PC, Baas P, van der Hooft B, Roos M, Smets E. 2019. [In memoriam Peter Hans Hovenkamp \(1953–2019\)](#). Blumea 64: v–ix.

Peter Hovenkamp (uiterst links) met zijn vrouw Gerda (midden) en anderen tijdens het BLWG Zomerkamp van 2018 in de Vogezen, Frankrijk. De foto is gemaakt door Marc Schmitz op de Rocher de Mutzig op 23 juli 2018.